

Utlåtande 2017:230 RVIII (Dnr 152-273/2017)

Kvalitet i särskilt boende

Rekommendation från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Rekommendation från Sveriges Kommuner och Landsting för arbete med ökad kvalitet nattetid i särskilt boende för äldre antas med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Clara Lindblom anför följande.

Ärendet

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har i dialog med kommuner, Föreningen Sveriges socialchefer, Riksorganisationen för idéburen vård och omsorg, FAMNA och Vårdföretagarna tagit fram en rekommendation för att stötta kommunernas arbete med ökad kvalitet nattetid i särskilda boenden.

Bakgrunden är att regeringen våren 2016 avslog Socialstyrelsens förslag till bemanningsföreskrifter för särskilt boende för äldre. Socialstyrelsens uppdrag med föreskrifterna var att säkerställa en trygg och individanpassad omsorg samt försäkra sig om att det på särskilda boenden för äldre skulle finnas personal dygnet runt som utan dröjsmål kunde hjälpa de äldre. Istället för bemanningsföreskrifterna valde regeringen att förtydliga Socialtjänstförordningen (2001:937, 2 kap 3§). Där framgår det att den enskildes behov ska vara styrande och att personal ska finnas tillgänglig dygnet runt. För att ytterligare stötta kommunernas arbete med ökad kvalitet nattetid i särskilt boende för äldre har SKL tagit fram rekommendationer

avseende de områden som kräver ett särskilt fokus i förnyelse- och förbättringsarbetet.

SKL har den 20 januari 2017 beslutat att rekommendera Sveriges 290 kommuner att fatta beslut att anta rekommendationen i syfte att stärka utveckling och kvalitet på särskilda boenden för äldre nattetid.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till SKL:s rekommendation för att stärka kvaliteten på särskilda boenden för äldre nattetid.

Äldrenämnden anser att rekommendationen ger goda förutsättningar för att kvalitetssäkra att den enskildes individuella behov av stöd och hjälp tillgodoses.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd anser att rekommendationer gällande bemanning nattetid på särskilda boenden är ett sätt att öka kvaliteten för brukare.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att det är positivt med tydlighet kring att individens behov styr verksamhetens planering och att teknik används för att stärka individens självständighet och öka tryggheten.

Södermalms stadsdelsnämnd är positiv till samtliga förslag men påpekar att det är viktigt att fundera över vilken status en rekommendation som denna ska ha i förhållande till stadens övriga dokument.

Mina synpunkter

Jag välkomnar SKL:s rekommendation för arbete med ökad kvalitet nattetid i särskilt boende för äldre. Jag anser att rekommendationen ger goda förutsättningar för att skapa en trygg omsorg och kvalitetssäkra de äldres behov av individuellt anpassad stöd och hjälp även nattetid. För att boendena ska ha möjlighet att leva upp till detta krävs inte enbart en anpassad bemanning utifrån lokalernas utformning och de boendes behov utan även hög chefsnärvaro och kontinuerliga möten med personalen. Rekommendationen om behovet av tillgång till arbetsledning nattetid är också något som jag ställer mig bakom.

Teknik ska inte ersätta de mänskliga mötena inom äldreomsorgen, men jag anser att utvecklingen av välfärdstekniken är en förutsättning för att öka

tryggheten och höja kvalitén på omsorgen för den enskilde. Jag anser också att välfärdstekniken behövs för att underlätta för medarbetarna att göra ett bra jobb samt för att göra yrket mer attraktivt.

I likhet med äldre nämnden anser jag att ett bra implementeringsarbete är en förutsättning för att rekommendationer av det här slaget får någon bäring i verksamheterna. Trots att stadens verksamheters arbete redan är organiserat på det sätt som SKL rekommenderar är jag positiv till att äldreförvaltningen påbörjar en implementering i samarbete med SKL. Jag vill även lyfta det som Södermalms stadsdelsnämnd tar upp i sitt remissvar om att det är viktigt att definiera rekommendationens status i staden.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Kvalitet i särskilt boende

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Rekommendation från Sveriges Kommuner och Landsting för arbete med ökad kvalitet nattetid i särskilt boende för äldre antas med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 18 oktober 2017

På kommunstyrelsens vägnar:
KARIN WANNGÅRD

Clara Lindblom

Ulrika Gunnarsson

Remissammanställning

Ärendet

SKL har i dialog med kommuner, Föreningen Sveriges socialchefer, FAMNA och Vårdföretagarna tagit en rekommendation för att stötta kommunernas arbete med ökad kvalitet nattetid i särskilda boenden.

Bakgrunden är att regeringen våren 2016 avslog Socialstyrelsens förslag till bemanningsföreskrifter för särskilt boende för äldre. Socialstyrelsens uppdrag med föreskrifterna var att säkerställa en trygg och individanpassad omsorg samt försäkra sig om att det på särskilda boenden för äldre skulle finnas personal dygnet runt som utan dröjsmål kunde hjälpa de äldre. Istället för bemanningsföreskrifterna valde regeringen att förtydliga Socialtjänstförordningen (2001:937, 2 kap 3§). Där framgår det att den enskildes behov ska vara styrande och att personal ska finnas tillgänglig dygnet runt. För att ytterligare stötta kommunernas arbete med ökad kvalitet nattetid i särskilt boende för äldre har SKL tagit fram rekommendationer avseende de områden som kräver ett särskilt fokus i förnyelse- och förbättringsarbetet.

SKL har den 20 januari 2017 beslutat att rekommendera Sveriges 290 kommuner att fatta beslut att anta rekommendationen i syfte att stärka utveckling och kvalitet på särskilda boenden för äldre nattetid.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 juli 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till SKL:s rekommendationer för att stärka kvaliteten på särskilda boenden för äldre nattetid. Det är stadsledningskontorets uppfattning att rekommendationen kan bidra till ett ökat välbefinnande och trygghet för äldre på särskilda boenden nattetid. Likaså bedömer stadsledningskontoret att rekommendationen kan ge stöd i stadens arbete för att nå visionen om *Ett Stockholm för*

alla samt mål 1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet. Stadsledningskontoret konstaterar att de arbetssätt som föreslås i rekommendationen i stor utsträckning redan praktiseras i Stockholms stads särskilda boenden. Nedan lämnar stadsledningskontoret sina synpunkter utifrån rekommendationens fyra områden.

Koll på läget

Stadsledningskontoret instämmer i rekommendationen avseende att ledningen behöver ha god kännedom om hur personalen bedriver arbetet under natten. I likhet med rekommendationen anser stadsledningskontoret att detta kan ske genom kontinuerlig dialog och möten med medarbetare.

Planera utifrån individens behov

I rekommendationen betonas vikten av att planeringen behöver genomföras med den äldre och den äldres anhöriga vad gäller omsorgsinsatser och tillsyn. Stadsledningskontoret delar denna uppfattning och vikten av att vara flexibel gällande bemanning och schemaläggning. I stadens riktlinjer för handläggning inom socialtjänsten står det att en genomförandeplan ska tas fram. Planen ska tas fram tillsammans med den äldre eller dess företrädare och ska utformas utifrån den äldres behov. Vidare ska planen bland annat innehålla information om vad och när en insats ska göras, oavsett det är dag eller natt.

Ta fram en strategi för att utveckla digitaliseringens möjligheter

I likhet med SKL:s rekommendation anser stadsledningskontoret att det är centralt att kommunerna tar tillvara på och utvecklar digitaliseringens möjligheter. Den 3 april 2017 antog kommunfullmäktige en strategi för att samordna Stockholms stads arbete med att ta tillvara på digitaliseringens möjligheter. Strategin är benämnd *Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad* (Dnr 171-908/2016) och är stadsövergripande och gäller samtliga verksamheter. Målsättningen är att Stockholm ska bli världens smartaste stad. Varje nämnd och bolagsstyrelse ansvarar för att följa upp hur de arbetar med digitalisering för att nå målbilden, samt kontinuerligt bidra med information om behov och förslag på prioriterade projekt. Hur detta görs ska framgå av nämndernas verksamhetsplaner. Det kan också nämnas att i staden bedrivs det för närvarande flera projekt med syfte att utveckla användandet av och kunskapen om olika former av digital teknik.

Ledarskap

I enlighet med SKL:s rekommendation anser stadsledningskontoret att det är angeläget att det finns arbetsledning på plats på natten. På stadens vård- och omsorgsboenden finns det arbetsledning på plats på natten.

Sammanfattningsvis bedömer stadsledningskontoret att rekommendationen inte innebär någon betydande förändringar för stadens organisation och ekonomi. Utöver ovanstående välkomnar stadsledningskontoret det stöd SKL avser att ge under 2017

avseende tillämpningen av rekommendationen.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen *Rekommendation från SKL att stärka utveckling och kvalitet för äldre nattetid* anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 maj 2017 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som sitt svar på remissen.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 april 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen anser att rekommendationen ger goda förutsättningar för att kvalitetssäkra att den enskildes individuella behov av stöd och hjälp tillgodoses. Det är av stor vikt att implementera förändringen i Socialtjänstförordningen och SKL:s rekommendation hos ledningen för särskilda boenden. Äldreförvaltningen har därför en dialog med SKL om att genomföra ett gemensamt seminarium 2017 om implementering av rekommendationen.

Bemanningen nattetid bör enligt rekommendationen vara anpassad för att vara så effektiv och flexibel som möjligt för att möta de enskildas behov. Det gäller även att personal utan dröjsmål ska uppmärksamma om den enskilde behöver stöd och hjälp. Äldreförvaltningen anser att rekommendationen bör gälla hela dygnet och inte bara ha huvudfokus på nattetid. Vikten av individuell behovsbedömning lyfts fram som grunden för hur vården och omsorgen planeras och genomförs och därmed anser äldreförvaltningen att det bör gälla över hela dygnet.

Välfärdsteknik är en högst aktuell fråga inom äldreförvaltningen. Det bedrivs för närvarande flera projekt med syfte att utveckla användandet av och kunskapen om olika former av digital teknik. Målsättningen är att staden ska kunna erbjuda olika tekniska lösningar inom exempelvis särskilt boende. Detta för att individuellt tillmötesgå den enskildes behov av trygghet och integritet.

Äldreförvaltningen föreslår kommunstyrelsen att anta rekommendationen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 juni 2017 att förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 april 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt till SKL´s rekommendation om att stärka utveckling och kvalitet på särskilda boenden för äldre nattetid.

Förvaltningen anser att rekommendationer gällande bemanning nattetid på särskilda boenden är ett sätt att öka kvaliteten för brukare. Avdelning egen regi har en god bemanning nattetid, som är individanpassad och möter brukarnas behov av trygghet. Genomförandeplanen ska upprättas tillsammans med brukaren och formuleras utifrån dennes behov under dygnets alla timmar.

Vidare anser förvaltningen att det är angeläget att det finns arbetsledning tillgänglig nattetid. På förvaltningen servicehus är stadens Trygghetsjour arbetsledare under icke kontorstid och på vård- och omsorgsboendena finns sjuksköterska med arbetsledaransvar tillgänglig.

Även rekommendationen, att vid nybyggnationer av särskilda boenden, särskilt beakta lokalernas utformning för ökad kvalitet ställer sig förvaltningen positiva till. En genomtänkt utformning och planlösning är av stor vikt för att kunna planera verksamheterna optimalt och öka tryggheten för brukare. Detta är viktigt att tänka på när nya äldreboenden planeras och byggs i staden i framtiden.

Det är viktigt att staden tar ett gemensamt grepp om teknisk utveckling inom äldreomsorgen. Tekniska lösningar är ett bra komplement till de insatser personalen ger på särskilda boenden och förvaltningen samtycker i att ett samlat grepp över staden skulle förenkla och snabba på utvecklingstakten, samt bidra till verksamhetsutveckling genom digitala lösningar.

Förvaltningen föreslår att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen om Rekommendation från SKL, att stärka utveckling och kvalitet på särskilda boenden för äldre nattetid.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 maj 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 april 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är positivt med tydlighet kring att individens behov styr verksamhetens planering och att teknik används för att stärka individens självständighet och öka tryggheten.

Förvaltningen ställer sig positiv till att det är tydligt att det är individens behov som

styr hur verksamheten bemannas och att hänsyn också tas till välfärdsteknik och lokalernas förutsättningar. Det i genomförandeplanen även framgår hur individuella behov av tillsyn och omsorg under natten ska tillgodoses. SKL sprider goda exempel och tar fram underlag för upphandling av välfärdsteknik.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 maj 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Göransson m.fl. (alla S), Anna-Klara Müntzing m.fl. (alla MP) och Birgitta Sevefjord (V), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Djuna Jangmyr (Fi), som ställde sig bakom särskilt uttalande av Anders Göransson m.fl. (alla S), Anna-Klara Müntzing m.fl. (alla MP) och Birgitta Sevefjord (V).

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 mars 2017 har i huvudsak följande lydelse.

SKL rekommenderar kommunerna att stärka och utveckla kvaliteten enligt fyra punkter. Förvaltningen lämnar nedan sina synpunkter under respektive punkt.

Koll på läget

Förvaltningen delar rekommendationens syn att kontinuerlig dialog och möten med medarbetare är ett viktigt sätt för ledningen att få koll på hur arbetet på nätterna bedrivs.

Planera utifrån individens behov

I genomförandeplanen som tas fram tillsammans med den äldre och dess närstående ska det beskrivas hur omvårdnaden utformas och hur och när insatsen ska ges.

Genomförandeplanen skrivs utifrån individens behov. På förvaltningens vård- och omsorgsboenden är genomförandeplanerna utgångspunkten i hur personalen arbetar med de boende oavsett om det är dag eller natt.

Ta fram en strategi för att utveckla digitaliseringens möjligheter

Förvaltningen ser positivt på att digitaliseringens möjligheter utvecklas och ser gärna att det sker i snabb takt. I staden pågår ett arbete med att utveckla och främja innovationer inom äldreomsorgsområdet genom ett flertal projekt. Stockholm Digital Care är ett EU-projekt med syfte att skapa tillväxt för företag i Stockholmsregionen som arbetar med välfärdsteknik.

DigIT är ett kompetensutvecklingsprojekt för medarbetare inom bland annat

äldreomsorgen. Projektets mål är att öka den digitala kompetensen hos medarbetarna för att främja god kvalitet i verksamheten, kunna möta framtidens kompetenskrav och kunna behålla och rekrytera goda medarbetare. Under år 2016 har 135 medarbetare från förvaltningen deltagit i kompetensutvecklingsinsatser kring digitalisering.

Förvaltningen välkomnar att de tekniska, juridiska och ekonomiska detaljerna för att kunna införa nattillsyn genom kamera eller genom andra former av tekniska lösningar utreds. De äldre som har nattillsyn via hemtjänsten kan sedan välja om de vill fortsätta ha det genom personliga besök eller via att en kamera eller liknande utrustning monteras i sovrummet.

Ledarskap

Förvaltningen anser att det är angeläget att det finns arbetsledning på plats på natten. På förvaltningens vård- och omsorgsboenden finns sjuksköterska med arbetsledaransvar på plats på natten. På förvaltningens servicehus är trygghetsjouren arbetsledare under icke kontorstid. Ansvariga chefer på förvaltningens boenden och servicehuset har regelbundna möten med medarbetarna som arbetar på natten.

Övrigt

Äldreomsorgen inom Södermalms stadsdelsområde följs upp och kvalitetssäkras på flera olika sätt till exempel genom individuppföljningar, brukarundersökningar, kvalitetsobservationer och avtalsuppföljningar. Vidare finns ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete inom socialtjänsten och stadens styrsystem integrerat system för ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi. Förvaltningen menar att det är viktigt att fundera över vilken status en rekommendation som denna ska ha i förhållande till stadens övriga styrdokument.

SKL kommer under 2017 att ge stöd till landets kommuner avseende tillämpningen av rekommendationen. Följande stödinsatser planeras:

- Identifiera, dokumentera och sprida goda exempel.
- Läns-gemensamma dialoger.
- Workshops.
- Webs-sändningar riktade till baspersonalen och chefer.
- Ta fram underlag för upphandling av välfärdsteknik.

Förvaltningen ser positivt på att goda exempel sprids och att underlag för upphandling av välfärdsteknik tas fram som stöd för kommunerna. Förvaltningen arbetar med den äldres bästa i fokus och verksamheten arbetar redan idag till stora delar i enlighet med rekommendationen.

Reservationer m.m.

Södermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Anders Göransson m.fl. (alla S), Anna-Klara Müntzing m.fl. (alla MP) och Birgitta Sevefjord (V), enligt följande.

Med målet att stärka utveckling och kvalitet på särskilda boenden för äldre nattetid har vi drivit igenom att varje våningsplan på våra vård- och omsorgsboenden ska vara bemannade dygnet runt. Detta gäller dock bara de boenden som drivs i egen regi. Hur det ser ut på olika boenden varierar. Det är heller inget som stadsdelen eller för all del staden kan styra över, annat än i upphandlingsunderlagen. I vårt särskilda uttalande inför verksamhetsplanen 2016 skrev vi följande ”inom äldreomsorgen pågår ett omfattande förnyelsearbete. Vi är övertygade om att det arbetet kommer ge resultat framöver.” Förvaltningens redogörelse visar att så är fallet. Det är oerhört glädjande.